

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

לכ א מיי פ"ח מהלכות
מעשר הלכה יב
[עו"ש ע"ד סימן קטע
ע"פ ג:]
לכ ב מיי פ"ח מהלכות
תרומות הלכה ה:

שיטה מקובצת

אן מפני שחשודה
ומחלפת: ב הא ק"ל הוה
מעשר דגן בזמן הוה
דאורייתא: ג את בית שאן
בולה מכלל: ד ז דאכלי
פירי דלא מעשרין ואסר:

רבינו גרשום

והבא חיישין אבל לעלא
לא חיישין כלומר בשאר
ותכלין: ולעלא לא
חיישין והתנן הנותן
לפונדקית. כלומר אכסנית
מעשר את שהוא כר
מפני שחשודה שמתחלפת
המתקלקל כלומר מחלפת
טוב ונותנת לו רע. התם
בפונדקית דהיא אומרת
בר בי רב אכלי חמימא
ואנא איכול קירא ומשום
הכי חיישין ואי פריכין
לו למה מי שנותן
לשכנתו לא חיישין
לחלופי ולפונדקי חיישין
לחלופי והכי תריצין
אכסניא כאן היום ולמחר
הולך ליררו: אשת חבר
טוחנת עם אשת ע"ה וכו'
למה בזמן שהיא טמאה
ולא בזמן שהיא טהורה
בזמן שהיא טמאה רגילה
עם בעלה שאינה נוגעת
בשום דבר וכפשיי שיהיא
טמא: לא תגב בשום דבר
לא תאכל (על הכל) מכל
אשר לה מאשת ע"ה ולא
חיישין שמה תקח מן
החטים או מן הקמה שלה
ותתן לתוך פיה ואוכלת
דבר שהוא דמאי אבל
כשהיא טהורה לא תישחן
עמה שמה תקח ותתן
לתוך פיה דמאי: ו' אלעזר
אומר אף בזמן שהיא
טמאה: השתא מגול גולה
כלומר לבעלה דאמרינן
בזמנה נותנת לה ואוכלת
גדולה לבעלה לחופי
מיבעיא שחחליף אחרים
טוב כרע: אמר רב יוסף
לאו חשוב גול הוא מה
שהיא נותנת לאשת חבר
שחוננת עמה דמריא
ואמרה תורה מדישאי נמי
אכיל. והא איתתא נמי
דטוחנת עמי בידן הוא
שאתן לה ועדיין לחלופי
לעלא לא חיישין (אלא)
והלכך הכא בשאר וכו'
לא חיישין: בן זיווה
גרטינן שאכל ע"ה של ירק
בבית שאן כלומר בלא
מעשר אבל והתיר ר' את
בית שאן על ידו של ר'
מאי כלומר בכיון דאכל
ר' מאיר בלא מעשר דמאי
לא מאריך ישראל ל' בית
שאן נהגו בו איסור כלומר
שמעולם לא אכלו בבית
שאן בלא מעשר. דרש
לזו מקרא הוה. כלומר ר'
דנהג בו היתר. (וחוקיהו
הוה) והוא כיתת נחש
הנחשת ז' אלא מקום
הניחו לו אבותיו כלומר
(בה לעשות גדר) לתהגדר
מן כלומר שהיא נקרא על
שמו ועל ידו אף אני מקום
הניחו לי אבותי מה שהיו

התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב כ' יב' חמימא ואנא איכול קיריא. פירש בקונטרס מורה הוראת הימר לעלמה לטובה אני מתכוונת בר בי רב ליכול חמימא בניחותא ואין הלשון משמע כן דמוריא משמע שמורה לעלמה הימר לעכב משלו כמו מוריא ואמרה תורה מדישאי קאכיל ועוד נתן לה ומתניתין מעשר את שהוא נותן לה ומחלפת רבי יוסי אומר אין לנו אחראין לרמאים ומפרש רבינו מנחם דבתמיה קאמר בר בי רב ליכול חמימא ולא איכול קיריא ואני טרחתי בשבילו אבל גבי שכנתו אין לחוש לחילוף אע"פ שטורחת בשבילו דדרך שכנים שטורחים זה בשביל זה: **אשת חבר טוחנת עם הארץ.** פ"י בקונטרס טוחנת טבואה של עם הארץ זומן שהיא טמאה אשת חבר דליכא למיחש שמה משכח ותמן לתוך פיה דבר שאינו מעושר לכיון דטמאה היא אינה נוגעת ומסתמא עומדת מרחוק וקשה דהך א"ל משנה מתניא במסכת טהרות (פ"ו) ולפי' הקונטרס הוה ליה למימני במסכ' דמאי ועוד קשה דפי' דחזרתה ותנת לה ואוכלת אלמא חשודה לגנוב משל צעלה ואין זה גולה דאין הצעל מקפיד בדבר מועט ו' כדמתן בהגזול בתרא (ב"ק דף קט"ט). מקצבין מן הנשים דבר מועט לזדקה וגם זה דוחק מאד שמחלק בין אשת חבר לאשת עם הארץ דעביד איניש דמינשי ואכיל מה דרגילה בגזול לא מנישאי ועוד היאך

טוחנת עמה אשת חבר היא וצוקף הניקוין (גיטין דף ק"ט). מוכח דאסור לרבא דמפרש מתניתין דמשאלת אשת חבר לאשת עם הארץ נפה וכצרה וזכרת וטוחנת עמה בעם הארץ דרבי מאיר וטומאה וטהרה דרבנן אבל צתתם עם הארץ לא כי היכי דלא תטחון עם חזרתה החשודה על השביעית ולא בני דאמר רוב עמי הארץ מעשרין הן שרי לסייעה בכל ענין והכל הא חסרינן זומן שהיא טהורה וליכא לזקומי היא זומן שהיא טמאה ולא כרבי שמעון בן אלעזר דהא צדיקא קמני צוררת וצוררת נוגעת היא ומפרש ר"ח וכן ר"ת שצתצוה של [צברן] איירי זומן שהיא טמאה זומן שצתצוה עם הארץ מחוקת עלמה כטמאה שאז היא נזהרת מליגע בצבואה אבל לא זומן שמחוקת עלמה צבואה דלא אין נזהרת מליגע בצבואה ומטמאה לה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף זומן שמחוקת עלמה לא תטחון מפני שחזרתה לא תטחון מפני שחשודה ו' מחלפת התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ולחלופי לא חיישין והתניא אשת חבר טוחנת עם הארץ בזמן שהיא טמאה אבל לא בזמן שהיא טהורה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בזמן שהיא טמאה לא תטחון מפני שחזרתה נותנת לה ואוכלת השתא מיגזול גולה חלופי מיבעיא אמר רב יוסף התם נמי מוריא ואמרה תורה מדישאי א קאכיל העיד רבי יהושע בן זרוו בן חמוי של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל ע"ה של ירק בבית שאן ו' והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא זה ו' וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחוששתו א' אפשר בא אסא ולא ביערו זה ויהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא

והתם נמי מוריא ואמרה בר בי רב כ' יב' חמימא ואנא איכול קיריא. פירש בקונטרס מורה הוראת הימר לעלמה לטובה אני מתכוונת בר בי רב ליכול חמימא בניחותא ואין הלשון משמע כן דמוריא משמע שמורה לעלמה הימר לעכב משלו כמו מוריא ואמרה תורה מדישאי קאכיל ועוד נתן לה ומתניתין מעשר את שהוא נותן לה ומחלפת רבי יוסי אומר אין לנו אחראין לרמאים ומפרש רבינו מנחם דבתמיה קאמר בר בי רב ליכול חמימא ולא איכול קיריא ואני טרחתי בשבילו אבל גבי שכנתו אין לחוש לחילוף אע"פ שטורחת בשבילו דדרך שכנים שטורחים זה בשביל זה: **אשת חבר טוחנת עם הארץ.** פ"י בקונטרס טוחנת טבואה של עם הארץ זומן שהיא טמאה אשת חבר דליכא למיחש שמה משכח ותמן לתוך פיה דבר שאינו מעושר לכיון דטמאה היא אינה נוגעת ומסתמא עומדת מרחוק וקשה דהך א"ל משנה מתניא במסכת טהרות (פ"ו) ולפי' הקונטרס הוה ליה למימני במסכ' דמאי ועוד קשה דפי' דחזרתה ותנת לה ואוכלת אלמא חשודה לגנוב משל צעלה ואין זה גולה דאין הצעל מקפיד בדבר מועט ו' כדמתן בהגזול בתרא (ב"ק דף קט"ט). מקצבין מן הנשים דבר מועט לזדקה וגם זה דוחק מאד שמחלק בין אשת חבר לאשת עם הארץ דעביד איניש דמינשי ואכיל מה דרגילה בגזול לא מנישאי ועוד היאך

היתר לעלמה: תורה מדישאי קאכיל. וזו הואיל ומסייעת אותה (ו) לא הוי גזל: **העיד רבי יהושע.** הא נמי משום אין הקב"ה מביא תקלה על ידי האלקים [ה] נקט לה: **עלה של ירק.** ולא עישר: **והסור רבי.** על פי עדות זו: **אם ציט שאן כולה.** לאכול ירק שלה ופירות האילן צבולין. קס"ד קס"ד רבי מאיר לזו מאריך ישראל היא ומעשר דגן בחוזה לארץ הוא נוהג מדרבנן הואיל וצברן דאורייתא אבל מעשר ירק בצברן גופיה דרבנן לא גזור מידי בחוזה לארץ דאי מא"י היא אע"ג דרבי מאיר ורבי אחר חורבן הוה וזהא קיימא לן מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן דקדושה אחרונה דעורא קשה לכתב לזא כדקמני המיר רבי את ציט שאן מכלל דשאר מקומות נוהג בהן: **וכסא נחש הנחשת.** בחוקיהו מלך יהודה כתיב: מקום

א) דמאי פ"ג משנה ה'
ב) טהרות פ"ח [מסכתא
דטהרות פ"ח ה"ג בנחמא
אחרינא]. ג) [על כן הכל
בגיטין פ"א: ע"ש]. ד) [עין
מוספות פסחים נא. ד"ה
אי אתה ומוס' מגילה ה':
ד"ה דברים]. ה) [שבת נו.].
ו) לא מלאמי זו בשום משנה
רק במסכתא פ"ח דטהרות
מלאמי בנחמא אחרת ועין
ר"ש פ"ו דטהרות מ"ד.
ז) [פ"ו דמגילה]. ח) ע"י
ר"ש פ"ו דמסכת דמאי.

תורה אור השלם

1. הוא היסוד אית הקבוצות
ושבר את המצבת וכתת
את האשרה וכתת נחש
החושש אשר עשה
משה בי עד הימים
ההמה היו בני ישראל
מקטרים לו ויקרא לו
נחוששתו: מלכים ב י"ד ד

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה אשת וכו'
מסייעת ידי עובדי:

הגהות מהר"ב

א) תורה אשת חבר וכו'
וקשה דהך מסכתא מתניא
וכי כ"ל:

מוסף רש"י

הנותן לפונדקית. מלמד
היישב לפני רבו ומתחנן
אל עם הארץ. פונדקית
אופה לו את עסקו
שחשודה. לא גרטינן
הכל המתקלקל (שם).
התם נמי. לטובה היא
מתכוונת ומוריא לעלמה
היאט מזה בחלוף זה
(שם). בר בי רב כו'.
חמימא וקיריא לאתר
כ' ימים או ג' היא
מחלפת. (שם). טוחנת.
מסייעת (שם). בזמן
שהיא טמאה. אשת חבר
דכיון דמיני טמאה אינה
רגילה ליגע בטהרות לא
חיישין שמה תטחון ותתן
לתוך פיה (שם). נותנת
לה. אלמא חשודה אשת
עם הארץ לגנוב משל צעלה
ולתן לחזרתה (שם סב.).
מוריא. מורה הוראת
הימר לעלמה (שם).

היתר לעלמה: תורה מדישאי קאכיל. וזו הואיל ומסייעת אותה (ו) לא הוי גזל: **העיד רבי יהושע.** הא נמי משום אין הקב"ה מביא תקלה על ידי האלקים [ה] נקט לה: **עלה של ירק.** ולא עישר: **והסור רבי.** על פי עדות זו: **אם ציט שאן כולה.** לאכול ירק שלה ופירות האילן צבולין. קס"ד קס"ד רבי מאיר לזו מאריך ישראל היא ומעשר דגן בחוזה לארץ הוא נוהג מדרבנן הואיל וצברן דאורייתא אבל מעשר ירק בצברן גופיה דרבנן לא גזור מידי בחוזה לארץ דאי מא"י היא אע"ג דרבי מאיר ורבי אחר חורבן הוה וזהא קיימא לן מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן דקדושה אחרונה דעורא קשה לכתב לזא כדקמני המיר רבי את ציט שאן מכלל דשאר מקומות נוהג בהן: **וכסא נחש הנחשת.** בחוקיהו מלך יהודה כתיב: מקום

עם הארץ נפה וכצרה וזכרת וטוחנת עמה בעם הארץ דרבי מאיר וטומאה וטהרה דרבנן אבל צתתם עם הארץ לא כי היכי דלא תטחון עם חזרתה החשודה על השביעית ולא בני דאמר רוב עמי הארץ מעשרין הן שרי לסייעה בכל ענין והכל הא חסרינן זומן שהיא טהורה וליכא לזקומי היא זומן שהיא טמאה ולא כרבי שמעון בן אלעזר דהא צדיקא קמני צוררת וצוררת נוגעת היא ומפרש ר"ח וכן ר"ת שצתצוה של [צברן] איירי זומן שהיא טמאה זומן שצתצוה עם הארץ מחוקת עלמה כטמאה שאז היא נזהרת מליגע בצבואה אבל לא זומן שמחוקת עלמה צבואה דלא אין נזהרת מליגע בצבואה ומטמאה לה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף זומן שמחוקת עלמה לא תטחון מפני שחזרתה לא תטחון מפני שחשודה ו' מחלפת התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ולחלופי לא חיישין והתניא אשת חבר טוחנת עם הארץ בזמן שהיא טמאה אבל לא בזמן שהיא טהורה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בזמן שהיא טמאה לא תטחון מפני שחזרתה נותנת לה ואוכלת השתא מיגזול גולה חלופי מיבעיא אמר רב יוסף התם נמי מוריא ואמרה תורה מדישאי א קאכיל העיד רבי יהושע בן זרוו בן חמוי של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל ע"ה של ירק בבית שאן ו' והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא זה ו' וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחוששתו א' אפשר בא אסא ולא ביערו זה ויהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא

היתר לעלמה: תורה מדישאי קאכיל. וזו הואיל ומסייעת אותה (ו) לא הוי גזל: **העיד רבי יהושע.** הא נמי משום אין הקב"ה מביא תקלה על ידי האלקים [ה] נקט לה: **עלה של ירק.** ולא עישר: **והסור רבי.** על פי עדות זו: **אם ציט שאן כולה.** לאכול ירק שלה ופירות האילן צבולין. קס"ד קס"ד רבי מאיר לזו מאריך ישראל היא ומעשר דגן בחוזה לארץ הוא נוהג מדרבנן הואיל וצברן דאורייתא אבל מעשר ירק בצברן גופיה דרבנן לא גזור מידי בחוזה לארץ דאי מא"י היא אע"ג דרבי מאיר ורבי אחר חורבן הוה וזהא קיימא לן מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן דקדושה אחרונה דעורא קשה לכתב לזא כדקמני המיר רבי את ציט שאן מכלל דשאר מקומות נוהג בהן: **וכסא נחש הנחשת.** בחוקיהו מלך יהודה כתיב: מקום

עם הארץ נפה וכצרה וזכרת וטוחנת עמה בעם הארץ דרבי מאיר וטומאה וטהרה דרבנן אבל צתתם עם הארץ לא כי היכי דלא תטחון עם חזרתה החשודה על השביעית ולא בני דאמר רוב עמי הארץ מעשרין הן שרי לסייעה בכל ענין והכל הא חסרינן זומן שהיא טהורה וליכא לזקומי היא זומן שהיא טמאה ולא כרבי שמעון בן אלעזר דהא צדיקא קמני צוררת וצוררת נוגעת היא ומפרש ר"ח וכן ר"ת שצתצוה של [צברן] איירי זומן שהיא טמאה זומן שצתצוה עם הארץ מחוקת עלמה כטמאה שאז היא נזהרת מליגע בצבואה אבל לא זומן שמחוקת עלמה צבואה דלא אין נזהרת מליגע בצבואה ומטמאה לה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף זומן שמחוקת עלמה לא תטחון מפני שחזרתה לא תטחון מפני שחשודה ו' מחלפת התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ולחלופי לא חיישין והתניא אשת חבר טוחנת עם הארץ בזמן שהיא טמאה אבל לא בזמן שהיא טהורה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בזמן שהיא טמאה לא תטחון מפני שחזרתה נותנת לה ואוכלת השתא מיגזול גולה חלופי מיבעיא אמר רב יוסף התם נמי מוריא ואמרה תורה מדישאי א קאכיל העיד רבי יהושע בן זרוו בן חמוי של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל ע"ה של ירק בבית שאן ו' והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא זה ו' וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחוששתו א' אפשר בא אסא ולא ביערו זה ויהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא

עם הארץ נפה וכצרה וזכרת וטוחנת עמה בעם הארץ דרבי מאיר וטומאה וטהרה דרבנן אבל צתתם עם הארץ לא כי היכי דלא תטחון עם חזרתה החשודה על השביעית ולא בני דאמר רוב עמי הארץ מעשרין הן שרי לסייעה בכל ענין והכל הא חסרינן זומן שהיא טהורה וליכא לזקומי היא זומן שהיא טמאה ולא כרבי שמעון בן אלעזר דהא צדיקא קמני צוררת וצוררת נוגעת היא ומפרש ר"ח וכן ר"ת שצתצוה של [צברן] איירי זומן שהיא טמאה זומן שצתצוה עם הארץ מחוקת עלמה כטמאה שאז היא נזהרת מליגע בצבואה אבל לא זומן שמחוקת עלמה צבואה דלא אין נזהרת מליגע בצבואה ומטמאה לה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף זומן שמחוקת עלמה לא תטחון מפני שחזרתה לא תטחון מפני שחשודה ו' מחלפת התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ולחלופי לא חיישין והתניא אשת חבר טוחנת עם הארץ בזמן שהיא טמאה אבל לא בזמן שהיא טהורה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בזמן שהיא טמאה לא תטחון מפני שחזרתה נותנת לה ואוכלת השתא מיגזול גולה חלופי מיבעיא אמר רב יוסף התם נמי מוריא ואמרה תורה מדישאי א קאכיל העיד רבי יהושע בן זרוו בן חמוי של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל ע"ה של ירק בבית שאן ו' והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא זה ו' וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחוששתו א' אפשר בא אסא ולא ביערו זה ויהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא

א) נראה דלדבר ע"ה אמרו לו
מקום שאבותיך וכו' בית שאן
וכי. ב' ז"ל בחוקיהו כתיב:
כלא וכו'.

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

לו א מני פ"ג מהלכות מעשר הלכה יד סג עשין קלה: לו ב ג מני שם הלכה טו: לח ד מני פ"ה מהל' דיעות הלכה כ':

גליון הש"ס

נמי שמכחישין פמליא של מעלה. עין משנת הרמב"ם פ"ו כ':

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומו מתייבא וכו' לא גזיר ה"ס' ואח"כ מ"ה והתנן: (ב) ד"ה היינו וכו' דאי משום וכו' להחיותו ממש:

מוסף רש"י

ורחי ויקם על רגליו. אומר הנקבר נבא השקר ה"ה, הוא הניבא חשב השני את עינו לאכול ולשמות צבת לו ונעש ערו על ידי והמתו הא"ר, וכמת לאמר ימס קצוהו אל אליוע ולא חושב אל התקום שיקרא אלנו והמייכו (סנהדרין פ"ח). כשפים. טעמיהן חמס פמליא של מעלה. שכל מי שגזר לחיות ממתין (סנהדרין פ"ח). נוקף. לטון. חטטה ומכה (טוטה פ"ח).

שיטה מקובצת

א) ומי מתייבא. ג"כ ומי מחייב: ב) מסרהיבא דבמילתא. ג) נ"א מסרהיבא במילתא דמצוה כי הדרנא כ"י:

רבינו גרשום

נקרינהו ולא אכל כלומר שביירוט מן הצורות ומן המסולת ועדיין לא אכל (בחשינה). [נבטיהן] שכבודם בכבוד: לורע לורוע בשהו וכו' פטורין וכו' הו"מא וכו' הכי בהמה וכו' איתמר עלה לא שנו כ"י. והא תניא הלווקה וכו' כלומר בניחוח: קא וכו'. ר' נפק לאפיה דרבי פינחס שהלך לפירוק וכו' צהבו פניו של רבי כלומר בשבת. אמר ליה כבודמה אתה כ"י כלומר למה שמחת כל כך: כי כמו שער בנפשו כ"י כלומר רע עין אדומה בעינו מי האוכל בלחמו (כלומר) כמו שיש לו שער חסודו ושער לשון כמו שחורים ששוריהו ואכל כל מה שיש בשלחנו. ומי הא כלומר מכל מקום מסרהיבא דבבר מצוה כלומר עכשיו אני ממנה לדבר מצוה ואינו יכול עכשיו לסטור אצלו: כודניחא חיווייתא כלומר פירות לבנות: עקרא להו לשון ואת סוסייהם תעקי. הוה קא מבחש ביה טובא כלומר מבקש ממנו יותר מדי עד שכובס. גבה טורא בניייהו. ויגע האיש בעצמותו אלישע כ"י האיש שקוברין היה רשע ולא רצה הב"ח שיגע בעצמותו אלישע ושיקבר בקרבו לו והחיהו קב"ה שימנור ויחלק מעל אלישע

הא אומר ע"ה אמר רבי יוחנן ב"ר. במסכת שקלים (פ"ה ה"א) ובמסכת דמאי בירושלמי^(א) ובבבלי^(ב) רבה (פ"ה ק"ו) לא משני מידי אלא השיב להם דמחמרא אנפשה: **וַיֵּשׁ שֵׁשׁ לֹא וְאִינוּ רוּצָה.** ואפ"ה איקרו קדושים שמונת את חבירו לאכול אללו מפני הזוהמת: **מסרהיבא.** ממנה ר' אבי

כלמתרגמינן וימנרו לטפון דס (משלי ה) ויסרהבון:

גְּדוּלִים צְדִיקִים במיתתן יותר מבחיייהם ב"י. פירש בקונטרס דדריש ממה שהמיה בנגיעה בעלמא כדמייב ויגע ויחי וקשה דל"כ מאי פריך ודילמא לקיומי ברכתא דאליהו מ"מ היה גדול כמה שטרע להחיותו בחייו יותר מצמותו ונראה דנפקא ליה ממה שבחיי הדקיים נוגעים צהם כמה רשעים ויושעים אללו וקס לא היה לו רשות להתעבב אלנו: והא

חבטינהו לא אכל נקרינהו לא אכל אמר להו דלמא לא מעשרן עשרינהו ואכל אמר ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה ואתם מאכילין אותה טבלים^(א) ומי מתייבא והתנן הלווקה לורע ולבהמה וקמח לעורות ושמן לגר ושמן לסוך בו את הכלים פטור מהדמאי התם הא אומר ר' אבי רבי יוחנן לא שנו אלא שלקחן מתחלה לבהמה אבל לקחן מתחלה לאדם ונמלך עליהם לבהמה כחייב לעשר והתניא הלווקה פירות מן השוק לאכילה ונמלך עליהן לבהמה הרי זה לא יתן לא לפני בהמתו ולא לפני בהמת חבירו אלא אם כן עישר שמע רבי

נפק לאפיה אמר ליה רצונך סעוד אצלי אמר לו הן צהבו פניו של רבי אמר לו כבודמה אתה שמודר הנאה מישראל אני ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתוב יאל תלחם [את] לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך ואתה רוצה ויש לך מיהא השתא^(א) מסרהיבא דבמילתא דמצוה קא טרחנא כי הדרנא אתינא עיילנא לגבך כי אתא איתרמי על בההוא פיתחא דהו קיימין ביה כודנייתא חוורתא אמר מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו שמע רבי נפק לאפיה אמר ליה מובינא להו אמר ליה ולפני עור לא תתן מכשול מפקרנא להו מופשת היוקא עקרנא להו איכא צער בעלי חיים קטילנא להו איכא^(ב) בל תשחית הוה קא מבחש ביה טובא גבה טורא בניייהו בכי רבי ואמר מה בחייהן כך במיתתן על אחת כמה וכמה^(ג) דאמר ר' חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיייהן שנאמר^(ד) ויהי הם קוברים איש והנה ראו [את] הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמותו אלישע ויחי ויקם על רגליו אמר ליה רב פפא לאב"י ודילמא לקיומי ביה ברכתא דאליהו דכתיב^(ה) ויהי נא פי שנים ברוחך אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא במה איקיים כדאמר ר' יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת שנאמר^(ו) אל נא תהי כמת אמר ר' יהושע בן לוי למה נקרא שמן ימים שאימתם מוטלת על הבריות^(ז) דאמר ר' חנינא מימי לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה וחיה והא קחזינא דחיי אימא וחיות והא קחזינא דמיתתיה דחיוורן ריש כרעייהו קא אמרינן^(ח) אין עוד מלבדו אמר רבי חנינא ואפילו כשפים היא איתתא דהות קא מהדרא למישקל עפרא מתותיה כרעיה דרבי חנינא אמר לה שקולי לא מסתייעא מילתך אין עוד מלבדו כתיב^(ט) והאמר ר' יוחנן למה נקרא שמן כשפים^(י) שמכחישין פמליא של מעלה שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה ואמר ר' חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה שנאמר^(יא) מה' מצעדי גבר כוננו^(יב) ואדם מה יבין דרכו א"ר אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה אמר רבא בגודל ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר ימימו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו: א"ר

חבטינהו. צנפה חבטינהו לנקותם ויניר"א בלע"ז. וליכא למימר לטון דישה דמעיקרא היו עומדים בקליפתן לחם כן אמאי לא אכלה מעיקרא הרי לא נתייבאו צנפה עד שיתמרחו בכרי דמייב ראשית דגנך [דכריס ית] ומנן בדייא (פאה פ"א מ"ו) מאכליל לבהמה לחיה ולעופות עד אשר ימרח דכל אכילת בהמה חשיב

אכילת עראי: **נקרינהו.** צדיק מן האצנים והפסולת: **ומי מתייבא.** מאכל בהמה הנלקח מעם הארץ כלום גזרו עליו משום דמאי ואע"פ שאילו ודאי לא עישרו היה מחייב לעשר על ספק מיהא לא (א) גזר דתנן הלווקה מעם הארץ פירות מן השוק לורע ולבהמה אע"פ שהזרע ומאכל בהמה בכלל שאר תבואה הן ומייבין צנפה שריות לא גזרו עליהם משום דמאי דמסתמא רוב עמי הארץ מעשרין הן ולא החמירו חכמים על הדמאי כל כך: **לערוס.** לעצדן: **והסניא.** צניחותא. והנך שעורים לאדם לקחוס מתחלה: **שמע רבי.** דהוה קאמי ר' פינחס: **רצונך סעוד אלני.** יהי רצונך לטעוד אלני: **האנו פניו.** שמה מפני שלא היה ר' פינחס רגיל ליהנות משל אחרים כדלקמן: **אמר ליה.** רבי פינחס וכי צבור היית שמודר הנאה מישראל אני: **ישראל קדושים הם.** ורואיין ליהנות מהם: **אלני יש רוצה.** להנות אחרים משלו ואין יכולת צדו וממנו איני רוצה ליהנות שלא כדכיד עליו: **ויש שיש.** יכולת צדו ואינו רוצה להנות אחרים ואע"פ שאומר צא וסעוד אין לצו חפץ ואינו נהנה ממנו משום דמתיב אלני כל תלחם לחם רע עין: **אל תלחם.** אל תסעוד לחם לשון סעודה כדמייב (שמואל א כ) לא צא אל הלחם וכתוב (דניאל ה) בלשאר מלכא עזד לחם רב: **כמו שער.** כאלו חמה פומת שער צנפנו. וי"א לשון מריכות כמו (ירמיה טט) כתאניס השוערים: **מסרהיבנא.** לשון צהלה והמחירות כלומר נריך למהר וליך לדבר מנאו ואין פנאי לטעוד: **כודנייתא.** פירות ושל רבי הי: **מלאך המום.** שמכה וסוז אין המכה חיה כדלקמן: **ולפני עור וגו'.** דכי ליכא למימר דמוזנן להו לעובדי כוכבים דתנן אין מוכרין להם בהמה גסה (ע"ז דף י"ד): **מפקרנא להו.** אשלתם ביערות דעלמא להפקר: **מפסא היויקא.** דמתוך שלא יהיו נשמרות ירבו מזיקה: **עקרנא.** שלא יוכלו לנעע וכל תשמית ליכא שיהו ראיות לדישה: **עקרנא.** מנשר פרסותיהן

אחת כבר ניקף ריש לו מכה וניקף בו בפעם

ועדיין הן יכולין לליך: **מנפסא.** מפליר וחבירו צנפנות (דף ל:). (א) מצתה גרסינן צ"ת ולא ב"ק: **גבה טורא בניייהו.** והבדילין: **בחיייהו.** של דקיים כך נותן הקדוש צדק הוא לצו על תאוהם שלא להעביר דעתם שגרם הדבר שנכנס צפתה הפרדות שיפרוש ולא יעבור על דעתו הראשונה שאין דרכו לטעוד משל אחרים כדלקמן: **על אחת כמה וכמה.** שהרי צמיתתן גדולים יותר מבחיייהן כדלמנר רבי חמא: **קוברים איש.** רשע היה ולא יתן להיקבר אלל דקיים: **ויגע האיש בעצמותו אלישע ויחי.** ואילו בחייו כשרצה להחיות בן השונמית הוצרך לשום פיו על פיו ועיניו על עיניו ולבשק רחמים: **ודלמא לקיומי ברכתא דאליהו.** דלא סגי שלא תתקיים דכתיב בצדיקים (איוב כב) ותגור אומר ויקם לך ולאו משום אלישע הוה: **פי שנים.** אליהו החיה בן הזרפית ואלישע בן השונמית וצריך להחיות עוד אחר: **אי הכי.** דליקיומי ברכתא דאליהו: **היינו דפניא.** צממיה. (א) ואי משום ברכתא דאליהו היה צריך להחיות ממש כמו שעשה אותו שהמיה אליהו אלא לאו ש"מ משום אלישע הוה ולא הוה צריך לאלישע אלא לסקוק מאכלו והחיייהו עד שנסתלק משם: **אל נא סהי כמת.** בצרעת מריס כתיב: **למה נקרא שמס.** דכודנייתא ימים דכתיב (בראשית לו) אשר מלא את הימים: **לא שאלני.** רבי חנינא רופא היה ומכא מייתי לה במסכת יומא צהאינאו לו: **וחיה.** משמע שמת המוכה: **וחייס.** לשון נקבה ואמכה קאי שאין המכה מתרפאת: **אין עוד מלבדו.** משום רבי חנינא נקט לה: **אפילו כשפים.** אינן מלבדו כלומר שלא מדעתו שאם אין גזירה מלפניו אין מריעין לו לחדם: **מהדרא.** מחזרת וטורחת שלא יבין: **למשקל עפרא.** ולעשות לו כשפים להמיתו: **כשפים.** נוטריקון מכחישים פמליא של מעלה שלא גזרו על אדם זה למות והוא מת על ידי כשפים: **נוקף.** נוגף אשופי"ר בלע"ז: **מכריזין.** גזרו עליו: **מרצה.** מכפר: **גודל ימין.** מפני שהוא נוגף צדק ומנטער הרבה: **ובניקוף שני.** קודם שנתרפא הראשון: **בלע.** צרעת המוילא שלא רצה לאכול כית משל אחרים: **ליבין**

(א) דמאי פ"א מ"ג, (ב) סנהדרין מו. וע"ש, (א) יומא ט"ז, (ד) סנהדרין טו, (ה) (הייתי ע"פ ג"י הערוך) ערך מש, וראה דק"מ שנוטות ל:, (א) פ"א ה"ג,

תורה אור השלם

- אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאיו למטעמותיו: משלי כג ו לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל וְרָצָה פְּאֻלְתְּךָ אֲנִי יְיָ ויקרא יט ט
- כי תיצור אל עיר זמים רבים להחלים עליה להפשיה לא תשחית את עצה לגדח עליו רחוק פי ממוזר האכל ואתו לא תכרות כי האדם עץ השדה לבא מןהעץ במצור: דברים כ יט
- יהי הם קברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמותו אלישע ויחי ויקם על רגליו:
- מלכים ב יג כא
- יהי קברם ואלקיהו אָמַר אֵל אֱלִישֶׁע שָׁלַח מֶה אֲעֲשֶׂה לָךְ בְּטָרִם אֶלְקָח מִעֲפָר וְיֹאמַר אֱלִישֶׁע וְהָיָה אֲנִי כְּפִי שָׁנָיִם בְּרִיחֶיךָ אֵלֶי:
- אל נא תהי כמת אשר בציאתו מרחם אמו והאכל חצי בשרו:
- במדבר יב כ
- אתה הרתא לרעת פי וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲנִי עוֹד מְלַבְּדוּ: דברים ד לה
- מִי מִצְעָדֵי גִבּוֹר מוֹנֵג וְדַרְבֵּי יָחִיץ:
- מִי מִצְעָדֵי גִבּוֹר וְאָדָם מִהֵלֵם לוֹ כִּג מִה יָבִין דְּרָבּוֹ:
- משלי כ כד

לעזי רש"י

וויניר"א [ויניר"א]. לכבוד. אישופי"ר [אשופי"ר]. להכות, לדפוק.

רבינו גרשום (המשך)

ועמד מקברו ולאחר שעמד מקברו ונסתלק משם מיד נפל ומת דכתיב ולביתו לא הלך ואי דקאק אמרת משום ברכתא דאליהו היה הולך לביתו ויהי כשאר בני אדם אלא ודאי לא חי אלא כדי שיסתלק מעל אלישע: אי הכי היינו דכתי' על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא במאי בו התקיים שחיה חיה אלא המכה לא מיתת: דחיוורן ריש כרעייהו קא אמרינן. כלומר דהוה עצמה שחורה וריש כרעייהו חיוורן. (אין עוד שמכחישין) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה. לשון ניקוף כשכבה אדם רגלו באבן ויוצא ממנו דם זהו ניקוף: בגודל ימין ובניקוף שני כלומר דברגל של ימין שש אדם ביותר מן שמאל וכשכבה אדם ברגלו באבן ברגלו ומנקפו ביותר ובניקוף שני בפעם אחת כבר ניקף ריש לו מכה וניקף בו בפעם

(א) נראה דל"ל ומה בעינו כי האוכל בלחמו כמו שיש לו שער בנפשו וטעם לטון מורים כמו תלמיס השוערים כלומר שחושב שאלכ וכו'.

